

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. mája 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ 1“), [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka 2“), [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ 3“), [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ 4“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ 5“, spolu len „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 S 20/2014 a jeho rozsudkom z 18. júna 2015 v spojení s opravným uznesením z 8. marca 2016 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžso 25/2016 a jeho rozsudkom z 25. januára 2017.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že žalobami zo 17. februára 2017 sa sťažovateľ 1 domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutí žalovanej – Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „ústredie“) č. 50427-2/2013-BA, č. 54630-2/2013-BA, č. 15678-2/2014-BA a č. 14970-2/2014-BA. Týmito rozhodnutiami ústredie zamietlo odvolanie sťažovateľa 1 ako zamestnávateľa a potvrdilo rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Košice (ďalej len „pobočka“) o tom, že zamestnancom sťažovateľa 1, t. j. sťažovateľke 2, sťažovateľovi 3, sťažovateľovi 4 a sťažovateľovi 5 nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti. Sťažovateľ 1 v žalobách namietal porušenie svojich práv, ako aj práv svojich zamestnancov v správnom konaní predovšetkým z dôvodov nedostatočného zistenia skutkového stavu zo strany orgánu verejnej správy, porušenia zásady dvojinštantnosti administratívneho konania, nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy, nevydania rozhodnutia zo strany orgánu verejnej správy v zákonnej lehote, porušenia zásady

rovnakého zaobchádzania a prejudikovania rozhodnutia. Sťažovateľ žiadal, aby krajský súd zrušil rozhodnutia ústredia v spojení s prvostupňovými rozhodnutiami pobočky a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Uzneseniami krajského súdu sp. zn. 6 S 20/2014, sp. zn. 6 S 21/2014, sp. zn. 6 S 23/2014 a sp. zn. 6 S 24/2014 z 9. apríla 2015 boli do konania pribratí sťažovateľka 2, sťažovateľ 3, sťažovateľ 4 a sťažovateľ 5. Krajský súd následne spojil pôvodne osobitne vedené súdne konania na základe jednotlivých žalôb do jedného konania vedeného ďalej pod sp. zn. 6 S 20/2014.

3. Vo veci samej rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 6 S 20/2014 z 18. júna 2015, ktorým žalobu sťažovateľa 1 zamietol a účastníkom konania nepriznal náhradu trov konania. Z dôvody opravy záhlavia rozsudku z 18. júna 2015 vydal krajský súd opravné uznesenie sp. zn. 6 S 20/2014 z 8. marca 2016.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ 1 odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 10 Sžso 25/2016 z 25. januára 2017 tak, že odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení s opravným uznesením potvrdil a účastníkom konania náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

5. Sťažovatelia na preukázanie porušenia označených práv poukazujú na viaceré skutočnosti. Prioritne poukazujú na rozhodnutie najvyššieho súdu v inej, avšak obdobnej veci, podľa ktorého pobočka a ani ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k sťažovateľom. Ďalej sťažovatelia argumentujú, že podľa iného rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo možné v odvolacom konaní rozhodnúť vo veci bez toho, aby došlo najprv k zodpovedaniu príslušných prejudiciálnych otázok zo strany Súdneho dvora Európskej únie. Podľa sťažovateľov nezohľadnenie judikatúry samo osebe preukazuje porušenie označených práv.

6. V ďalšej časti sťažnosti sťažovatelia poukazujú na nedostatky v rozsudku krajského súdu a najvyššieho súdu v súvislosti so zisťovaním skutkového stavu. V tejto súvislosti poukazujú na to, že príslušná inštitúcia sociálneho zabezpečenia v Poľskej republike určila, že uplatniteľnou legislatívou v daných veciach je v zmysle európskeho

práva (čl. 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/709 a čl. 13 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) slovenská legislatíva. Ústredie to akceptovalo vydaním príslušného formulára, preto sa na sťažovateľku 2 a sťažovateľov 3 až 5 hľadelo ako na zamestnancov vykonávajúcich zamestnaneckú činnosť na území Slovenskej republiky. V neskoršom období ústredie nariadilo svojim organizačným zložkám (pobočkám) preveriť reálny výkon činnosti sťažovateľky 2 a sťažovateľov 3 až 5 na Slovensku a prípadne rozhodnúť o zániku ich povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa slovenských právnych predpisov, k čomu napokon aj došlo, a to podľa sťažovateľov v rozpore so zákonom a so skutočnosťou. Podľa platnej právnej úpravy bolo základnou povinnosťou Sociálnej poisťovne ako príslušného správneho orgánu vykonávať dokazovanie v administratívnom konaní, ktoré však v prípade sťažovateľov nebolo vykonané dostatočne. Krajský súd a následne najvyšší súd rozsudkami takýto stav akceptoval a odobril. V tejto súvislosti sťažovatelia uvádzajú, že je neakceptovateľné a nespravodlivé, aby boli nad rámec súčinnosti povinní čokoľvek preukazovať a dokazovať namiesto orgánu verejnej správy, a už vôbec nie v konaní v rámci správneho súdnictva, kde sa rozhoduje zásadne na podklade skutočného stavu veci zisteného v administratívnom konaní. Pokiaľ z rozsudkov všeobecných súdov vyplýva, že sťažovateľ 1 nemá na Slovensku registrované sídlo a sťažovateľka 2 spolu so sťažovateľmi 3 až 5 tu reálne nevykonávajú žiadnu činnosť, podľa sťažovateľov ide o závery prijaté bez náležitého zistenia skutočného stavu vecí. Sťažovatelia poukázali na obsahovú náplň zamestnania sťažovateľky 2 a sťažovateľov 3 až 5, ktorými je roznos letákov, ktoré si preberajú v externej obchodnej spoločnosti. Tieto distribuuje do tejto spoločnosti sťažovateľ 1 od svojich obchodných partnerov. Na základe podmienok jednotlivých zákaziek sťažovateľ 1 kontaktuje sťažovateľov 2 až 5 pre účely roznášania letákov vo vybraných lokalitách na Slovensku. Sťažovatelia namietajú, že orgán verejnej správy nepristúpil k doplneniu dokazovania, nevyžiadal si ďalšie potrebné doklady, ale ani k inému spôsobu preverenia výkonu činnosti sťažovateľov ako zamestnancov sťažovateľa 1 na území Slovenska. Tieto skutočnosti odôvodňujú záver o nedostatočnom zistení skutkového stavu, preto bolo potrebné, aby krajský súd, resp. najvyšší súd rozhodnutia ústredia, ako aj pobočky zrušil.

7. Sťažovatelia tiež namietajú, že konajúce súdy nezohľadnili ani skutočnosť, že žalovaná ešte pred vykonaním kontroly u sťažovateľa 1 vedela, že rozhodnutia pobočky potvrdí, pretože už v liste z 25. júla 2013 oznámila poľskému orgánu sociálneho zabezpečenia obchodné mená zamestnávateľov, u ktorých podľa nej ide o tzv. schránkové firmy. Medzi inými v oznámení uviedla žalovaná aj sťažovateľa 1. Teda, žalovaná už v roku 2013 prijala záver o tom, že sťažovateľ 1 je tzv. schránková firma, pritom rozhodnutia vydala až v roku 2014. Ďalej sťažovatelia poukazujú na to, že pobočka a ústredie nedodrжали zákonnú 60-dňovú lehotu na rozhodnutie podľa § 210 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a nedošlo ani k jej predĺženiu, ale ani k prerušeniu konania, a preto rozhodnutia pobočky a ústredia sú nezákonné už pre samotné nedodržanie tejto lehoty. Pritom všeobecné súdy nevyhodnotili tento argument sťažovateľov ako dôvodný, resp. ako postačujúci na zrušenie rozhodnutí ústredia a pobočky.

8. Z pohľadu sťažovateľov za nezákonné treba považovať samotné vykonanie kontroly na zistenie skutočnosti, či sťažovatelia vykonávajú na Slovensku činnosť, pretože toto nepatrí do právomoci pobočky či ústredia. Takúto kontrolu môže uskutočniť iba príslušný inšpektorát práce, ktorý však nezistil žiadne nedostatky. V tejto súvislosti poukázali sťažovatelia na rozhodnutie žalovanej v inej veci, v ktorom sa výslovne konštatuje, že ústredie a ani organizačné zložky Sociálnej poisťovne nie sú oprávnené vstupovať do pracovnoprávnych vzťahov a výkon činnosti príslušných subjektov je oprávnený kontrolovať iba inšpektorát práce.

9. Napokon podľa sťažovateľov došlo aj k porušeniu princípu rovnakého zaobchádzania. Sťažovateľ 1 totiž zamestnáva viacero zamestnancov – občanov Poľskej republiky, vo vzťahu ku ktorým pri existencii rovnakých podmienok príslušná pobočka nerozhodla o tom, že nepodliehajú slovenskej legislatíve. Týmto bol vo vzťahu k porovnateľným zamestnancom sťažovateľa 1 uplatnený odlišný postup ako vo vzťahu k sťažovateľka 2 a sťažovateľom 3 až 5.

10. V nadväznosti na uvedené skutočnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu a rozsudkom najvyššieho súdu, ako aj konaním, ktoré im predchádzalo, boli porušené ich označené základné práva podľa ústavy a právo podľa dohovoru, napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, priznal každému zo sťažovateľov primerané zadosťučinenie po 10 000 €, ako aj náhradu trov konania.

II.

11. V zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

13. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu

14. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietajú porušenie označených základných práv a slobôd rozsudkom krajského súdu, poukazuje na to, že v zmysle už uvedeného ustanovenia § 127 ods. 1 ústavy disponuje ústavný súd pri ochrane poskytovanej fyzickým alebo právnickým osobám len subsidiárnou právomocou. Zo subsidiárnej právomoci ústavného súdu vyplýva, že právomoc ústavného súdu nastupuje až vtedy, keď ochranu základných práv a slobôd nemôžu sťažovateľovi poskytnúť všeobecné súdy (I. ÚS 269/06). Ak sa pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže ochrany základných práv alebo slobôd domôcť využitím dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred všeobecnými súdmi, ústavný súd takúto sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci (IV. ÚS 115/07).

15. Ústavný súd vzhľadom na svoj uvedený princíp subsidiárnej právomoci nedisponuje právomocou preskúmať rozsudok krajského súdu, pretože jeho rozhodnutie mohlo byť (a v tomto prípade aj bolo) preskúmané najvyšším súdom, a to na základe riadneho opravného prostriedku (odvolania). Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v časti vo vzťahu k rozsudku krajského súdu odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie. Ústavný súd sa tak v ďalšom priebehu predbežného prerokovania sťažnosti venoval len časti sťažnosti smerujúcej proti rozsudku najvyššieho súdu.

K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom najvyššieho súdu

16. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že v skutkovo obdobných veciach už zaujal právny názor prvý senát (napr. I. ÚS 150/2017), ako aj druhý senát (II. ÚS 466/2017) ústavného súdu, ktorý sťažnosti odmietol pre nedostatok právomoci, resp. pre zjavnú neopodstatnenosť. Keďže prvý senát ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní danej

veci nedospel k odchylnému právnemu názoru a ani nezistil žiadne zásadné skutkové odlišnosti, vychádzal z uvedených rozhodnutí.

17. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok krajského súdu a konštatoval správnosť dôvodov, na základe ktorých bolo rozhodnuté. Krajský súd sa v rozhodujúcej miere zamerail v odôvodnení rozsudku na objasnenie skutočnosti, že subjektívne práva sťažovateľa 1 ako žalobcu rozhodnutiami Sociálnej poisťovne porušené neboli, pretože v podaných žalobách sťažovateľ 1 namietal porušenie práv svojich zamestnancov. Napriek tomu sa však najvyšší súd, ktorý rozhodoval o odvolaní proti rozsudku krajského súdu, jasne a úplne konformne zaoberal aj podstatou rozhodnutí Sociálnej poisťovne. V konaniach, ktoré predchádzali napadnutým rozhodnutiam ústredia, totiž nebol preukázaný reálny výkon zamestnancov (t. j. sťažovateľky 2 a sťažovateľov 3 až 5) sťažovateľa 1 na území Slovenskej republiky a ani splnenie podmienok na určenie miesta podnikania sťažovateľa 1. Preto sťažovateľke 2 a sťažovateľom 3 až 5 ako zamestnancom sťažovateľa 1 nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a ani povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy. Právne názory najvyššieho súdu v tomto smere konzistentne doplnili odôvodnenie rozsudku krajského súdu. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na svoj ustálený názor, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05), pretože tieto z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Najvyšší súd v záujme presvedčivosti objasnil kritériá pre určenie registrového sídla alebo miesta podnikania a pri ich vyhodnotení dospel k rovnakému záveru ako krajský súd a pred ním ústredie o tom, že zamestnancom sťažovateľa 1 nevznikli príslušné poistenia podľa zákona o sociálnom poistení. Skutočnosť, že sťažovatelia s týmto názorom najvyššieho súdu nesúhlasia, nepostačuje na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

18. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu dospel k záveru, že z jeho odôvodnenia jednoznačne vyplýva, že najvyšší súd sa danou vecou riadne zaoberal, že príslušné právne normy interpretoval a aplikoval ústavne konformným spôsobom, rozviedol, akými úvahami sa pri svojom rozhodovaní riadil, a svoje rozhodnutie tiež zrozumiteľne a preskúmateľným spôsobom odôvodnil.

19. Ústavný súd neakceptoval ani námietku údajnej retroaktivity či nezákonnosti kontroly zo strany orgánov verejnej správy, ktoré nie sú spôsobilé zmeniť záver ústavného súdu o ústavne konformnom výklade najvyššieho súdu, ktorý je obsiahnutý v odôvodnení napadnutého rozsudku. V súvislosti s námietkou, podľa ktorej najvyšší súd mal vyčkať na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie o predbežnej otázke položenej v iných konaniach v obdobných veciach, ústavný súd uvádza, že sťažovatelia takúto požiadavku v podaných žalobách ani v odvolaní neuplatnili, a preto z materiálneho hľadiska treba konštatovať, že nevyužitie tohto práva by zakladalo neprípustnosť tejto časti sťažnosti, keby bolo potrebné sa ňou osobitne zaoberať.

20. Napokon, z podanej sťažnosti sa javí, že pri vydávaní rozhodnutia ústredia nebola dodržaná procesná lehota, avšak ani toto potenciálne procesné pochybenie nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy. Podľa § 250i ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku účinného v tom čase pri preskúmaní zákonnosti postupu správneho orgánu súd prihliadne len na tie vady konania, ktoré mohli mať vplyv na zákonnosť rozhodnutia, preto sa ústavný súd touto námietkou bližšie nezaoberal.

21. Ako už bolo uvedené, podľa zákona o ústavnom súde môže ústavný súd odmietnuť aj taký návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. V zmysle judikatúry ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia vo svojej sťažnosti, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej

ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 56/03, II. ÚS 101/03, I. ÚS 229/07). Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom najvyššieho súdu a ani jeho napadnutým rozsudkom nemohlo dôjsť k porušeniu ich označených práv a slobôd podľa ústavy a dohovoru, sťažnosť sťažovateľov pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu a postupu, ktorý mu predchádzal, odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

22. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá pre nedostatok právomoci, resp. pre jej zjavnú neopodstatnenosť, bolo už bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov, pretože tie sú viazané na skutočnosť, že sťažnosti bude vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2017